

האם יש להאמין לעד שמסר את עדותו כשהיה בהיפנוזה?

העד המהופנט

דברים שאמר במהלך ההיפנוזה. אחרי שיתעורר, יאמין ללא סייג בדברים שאמר. בין אם הם אמת, בין אם הם שקר.

„השימוש בהיפנוזה כשלעצמו, מעניק למשתמש בו כוח עצום לשלוט במהופנט. במצב של היפנוזה נתון המהופנט לשליטתו הבילעדית של המהופנט. היכול לנצל אותו לכל מטרה ישויה.” כתב קליינהאוז עצמו בירחון מדעי אנגלי. והדברים צוטטו על-ידי הסניגוריה בבית-הדימשפט.

באותו מאמר נ"ב קליינהאוז כי „מאז

אין זו הפעם הראשונה שהמישטרה מהפנטת חשודים בכיצוע עבירות פליליות. אולם זו הפעם הראשונה שהדבר נחשף בבית-הדימשפט.

„למהפנט יש כוח עצום!”

האם המהופנט דובר אמת ב„תרת” דמתו? האם הוא יכול „להינעל” בהיפנוזה על גירסה שבה הוא חפץ להאמין?

פרקליט נחשון ותובעת סירוטה

— לא יקשה עליו לתאר את המאורע הדימוי בהיפנוזה

1973 משתמשת מיישטרת-ישראל בהיפנוזה כאמצעי לקידום חקירות. האם נתן מישטרה את דעתו על הכוח הרב שהמישטרה נר-טלת לידה מזה כמה שנים? האם מישטרה המיישפטים יער לבעיות החוקיות, העלולות לצמוח משליטת-יתר? האם הדבר נעשה בתיאום עם מיישטרה-הבריאות? ככל הנראה אין קשר בין גורמי המישטרה השונים וספק אם מיישטרה-המישפטים ומיישטרה-הבריאות מדעים לעובדה.”

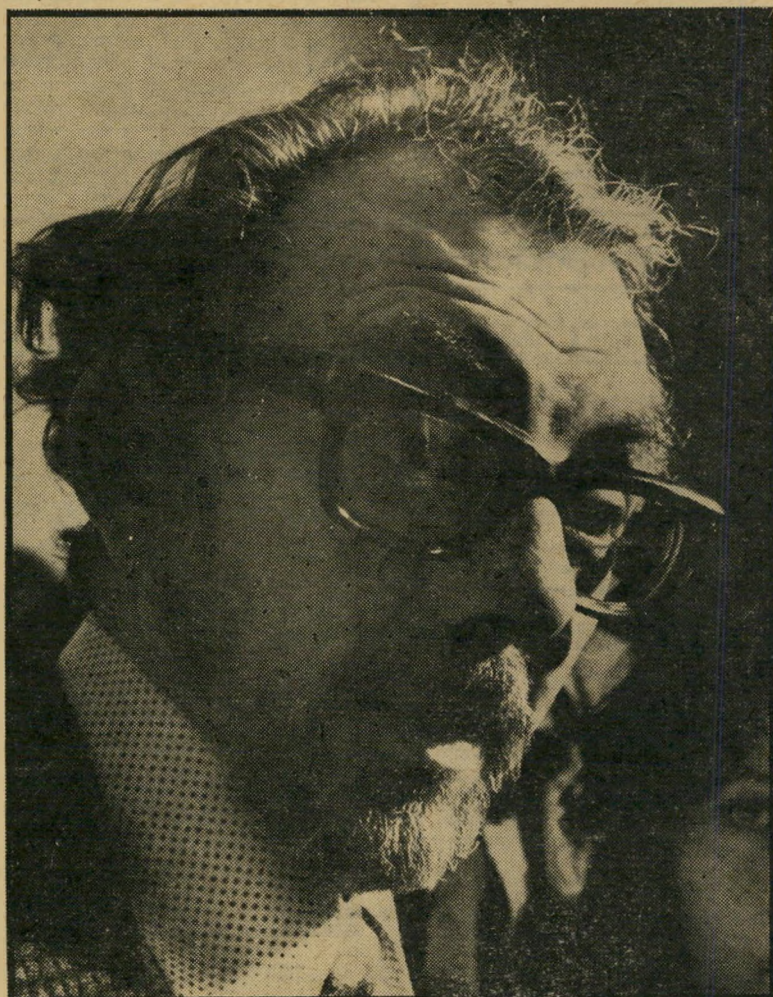
חודשים אחדים אחרי כתיבת המאמר הזה נתן מישטרה את דעתו לדברים. במיישפט שמואל רכטמן העלה הסניגור קולקר את הטענה, כי למעשה עדותו של גיבור כיום איננה קבילה. „אם בית-הדימשפט יקבל טענתי זו, הרי עליו לזכות את רכטמן ו”

תשובתו של עדה-תביעה קליינהאוז: כן. קליינהאוז טען כי השימוש בהיפנוזה אינו אמת, ולא ניתן לקבוע אם המהופנט דובר אמת.

למעשה קבע קליינהאוז, כי כל אדם יכול לשקר תחת היפנוזה, אם הוא רוצה בכך מאד, ואפילו תחת היפנוזה עמוקה.

אחד הגורמים העיקריים המביא את ה-מהופנט לשקר במצב של היפנוזה הוא הרצון העז שלו להאמין בשקר: „אם אדם רוצה מאד להאמין ודבר מסויים אירע, למרות שלא אירע מעולם, לא יקשה עליו לתאר את המאורע הדימוי, מבלי שניתן יהיה להבחין בין אמת לדימויו.”

אחרי חקירה ממושכת אמר קליינהאוז כי גם מבלי שהמהפנט ישלוט או יבחין בכך, יכול המהופנט „לנעול” את עצמו על

פסיכיאטר קליינהאוז

אס אדס רוצה מאד שמאורע מסויים יקרה —

לכן הוחלט לוודא את הדברים עד כמה שניתן. מכאן הרעיון להביא את גיבור למירפאתו של מהפנט, כדי שימסור את דבריו בהשפעת היפנוזה, ויזכר בכל מה שניתן לזכור. עדות שנמסרה בהיפנוזה, כך סברו קציני-המישטרה, מוכרחה להיות אמת, כי אין אדם מסוגל לשקר בתנאים כאלה.

המהפנט שנבחר היה האיש מס' 1 בענף מדעי זה בארץ: מוריס קליינהאוז, שהתרפרסם כאשר עורר מתרומה ממושכת נערה שהופנטה במופע-בידור.

אולם בבית-הדימשפט קרה דבר בלתי צפוי: קליינהאוז לא אישר את הנתות-היסוד שעל פיהן פעלו הקצינים. בחקירה הנגדית של אחד מפרקליטיו של רכטמן, דויד קולקר, אישר קליינהאוז ברצון ש-ההיפד הוא נכון: ההיפנוזה אינה מוסיפה בהכרח אמינות לעדות.

בשביל ההגנה של רכטמן, נקודה זו היא מכרעת. אהרון גיבור הוא העד המרכזי כפרשה, ויש מקום לסברה כי התביעה כולה עומדת ונופלת עם עדותו. אם תצליח הסניגוריה למוטט עדות זו, היא תנחל ניצחון מכריע.

על כן יצאו עורר-הדין משה נחשון ועמיתיו להתקפת-מתח בנקודה זו. הם ביקשו להוכיח כי אדם הנתון בהיפנוזה אינו אחראי לדבריו. החוקר עשוי להכניס לראש הנחקר דברים, וזה יאמין בהם לאחר מכן, כאילו היו אמת צרופה. את התיוה הזאת ביקשו להוכיח באמצעות עדותו של עדה-תביעה דווקא, המומחה קליינהאוז.

התובעת הבזונית שלחה מבטים קודרים בפרופסור הממושקף, שעמד על דוכן-העדים. היה ברור כי שרה סירוטה הנאה, בעלת ההופעה המאפקת, רחוקה מלהיות מרוצה.

הד"ר מוריס קליינהאוז, המומחה המורכר לענייני היפנוזה, שריתק לא פעם את דמיון הציבור במעשיו, נקרא להעיד על-ידי התביעה. אולם דבריו של הפסיכיאטר הנודע היו עלולים למוטט את בניין ה-תביעה במישפט זה, שהוא בעל חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה: המישפט של מדינת-ישראל נגד ח"כ שמואל רכטמן.

לדיון עמדה שאלה מרתקת, שחרגה בהרבה מעבר למישפט זה: האם יש ערך לעדות שניתנה בהשפעת היפנוזה?

הנקודה

הקריטית

ההחלטה להשתמש בהיפנוזה בפרשת רכטמן נתקבלה על-ידי המישטרה בשלב מוקדם.

בידיה היה הקבלן הרחובותי אהרון גייבור, והוא היה מוכן להעיד שנתן שותד לרכטמן, בתנאי שתובטח לו חסינות. הי מישטרה חששה לפעול נגד רכטמן, מבלי שתהיה בידיה תביעה מוצקה כברול. אילו הגישה תביעה נגד חבר-כנסת מאנשי ה-שילטון, ותביעה זו הייתה מתמוטטת בבית-הדימשפט, היה הדבר עלול להביא לעריפת ראשים ולסיוס הקאריירה של קציני-מישטרה בכירים.